Veliko Tarnovo juni 2007
Voormalige hoofdstad van Bulgarije

Leerlingen van de Folkloreschool Philip Kutev in Kotel tijdens het jubileumfeest in juni 2007

Bulgarije maakt zich ook, zij het zeer langzaam, klaar voor de stap naar Europa en dat maakt ons ook wel een beetje nieuwsgierig om te horen wat de mensen daar zelf over denken.

Het is alweer een aantal jaren geleden dat wij onze vrienden in Bulgarije hebben gezien. Ivan Donkov - choreograaf uit Veliko Tarnovo, die al verschillende keren op uitnodiging van Danskant in Vlaanderen de liefde voor de Bulgaarse volksdansen heeft doorgegeven- nodigt ons uit voor een korte vakantie, zoals voorheen bij hem thuis. Wetend dat Ivan de voorbije twee jaren ernstig ziek is geweest besluiten we om dit jaar op de uitnodiging in te gaan. Alhoewel er binnenkort een andere uitnodiging in de bus zal vallen waarbij wij ook verwacht worden op de jubileumviering van 10 jaar Folklore Festival Veliko Tarnovo. Het voorstel is om van 12 tot 23 juni naar hem toe te gaan omdat we ook uitgenodigd worden op de viering van het 40 jarig bestaan van de "National School of Folklor Art Philip Kutev" in Kotel.

Onderstaand een aantal fragmenten uit ons dagboek.

Dinsdag 12 juni

Er is momenteel slechts één maatschappij, Bulgaria Air, die dagelijks één (vrij dure) rechtstreekse vlucht Brussel-Sofia verzorgt. We hebben afspraak met Ivan in de luchthaven om dan samen door te reizen. Met een uur vertraging vertrekken we naar Sofia, ons niet bewust dat er daar lichte paniek ontstaat vermits we met de laatste bus naar Veliko Tarnovo zullen doorreizen. Ivan heeft daarom Emil Pavlov (voorzitter van het Folklore Festival) ingeschakeld waardoor alles terug in de plooien valt met een helse rit door het stadscentrum, dat er midden in de nacht vrij verlaten bij ligt. Vier jaar geleden was men druk bezig aan de nieuwe luchthavengebouwen die nu volledig operationeel zijn maar we vragen ons toch af waarom er geen nabije verbindingen voorzien zijn voor trein- en busverkeer naar de stad en/of het binnenland.

Emil Pavlov vertelt ons trots dat het jubileumfestival dat dit jaar start op 21 juli, een XL versie wordt en dus twee weken zal duren. Eén van de deelnemende Bulgaarse groepen (naast de 16 buitenlandse dansgroepen) is het ensemble van het instituut Philip Kutev waar we later op de week nog kennis zullen mee maken.
Emil vertelt ons ook nog zijn verdere plannen ivm thematische Europese uitwisselingsprojecten voor jongeren, waarvoor hij de hulp van Danskant wil inroepen.
We krijgen uiteindelijk om 3.30 u 's nachts nog een ontroerend onthaal van Maria, echtgenote van Ivan, die zoals altijd heel geduldig op ons heeft gewacht.

Woensdag 13 juni

Zoals onze vorige bezoeken aan Bulgarije is het nu niet anders… Ivan Donkov probeert ons willens nillens onder te dompelen in de Bulgaarse cultuur. Omdat ons Bulgaars niet zo goed is, komen 's avonds Iva en Daniël met de inmiddels 6 jaar geworden tweeling Misho en Ema ons ter hulp en kunnen we op het Engels overschakelen om het weekprogramma uit te stippelen. Iva en Daniël waren eerder samen met Ivan en Maria bij ons in Diest te gast.

Bulgarije een voorbeeld voor Europa wat betreft het cultureel erfgoed !

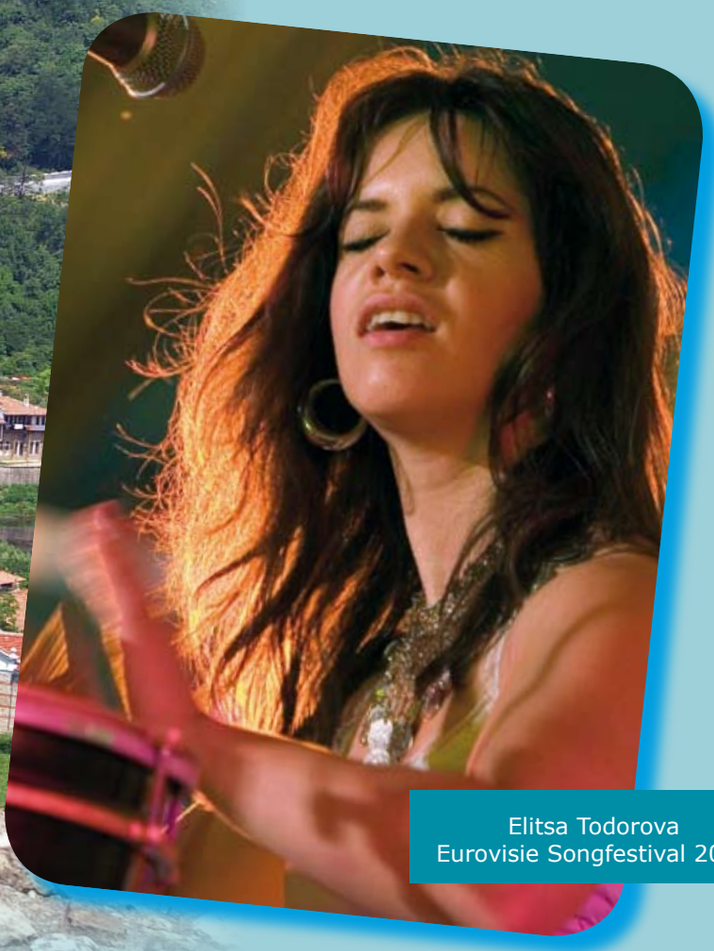

Elitsa Todorova
Eurovisie Songfestival 2007

Donderdag 14 juni

Voor deze avond wacht ons een aangename verrassing. In het nabije stadje Drjanovo (zo'n 30 km van Veliko Tarnovo) zijn we te gast op een concert, zoals zij dat noemen. Deze voorstelling is ter gelegenheid van het einde van de lente. Jong en oud, verschillende culturele verenigingen, zijn betrokken en de hele zaal zit vol stadsgenoten die soms wat luidruchtig komen aanmoedigen. Als eerste groep is er een zangkoor met blinde en slechtziende zangers die ons enkele traditionele liederen brengen. Andere koren brengen patriottische liederen of leuke melodietjes. Deze mix is niet alleen opvallend op muzikaal vlak maar ook op dansvlak. We worden verrast door een breakdance groep en twee groepjes streetdancers die kunnen rekenen op luid applaus van de jongeren in de zaal. De ster van de avond is een jonge leerkracht van de lokale school. Zij werd 5de in een nationale zangwedstrijd, een soort 'idool' van bij ons. Uit volle borst zingen 'haar' leerlingen mee met haar hedendaagse repertoire. Maar ook nadien, wanneer ze bij haar tweede optreden in Bulgaarse folklore kledij een reeks traditionele liederen brengt wordt enthousiast meegezongen door deze jongeren.

De avond wordt afgesloten met het optreden van de plaatselijke dansgroep. Deze amateur groep geeft het beste van zichzelf en maakt een erg professionele indruk. Het lijkt of ze de hele dag niets anders doen, maar uiteraard hebben deze dansers een gewone dagtaak. Het meest verrassend zijn de kindergroepen. Deze keer geen door en door gedrilde kinderen maar wel kinderen die de basispassen van hun danscultuur van kleins af op een speelse manier oefenen en die in een eenvoudige choreografie naar voor brengen. Erg realistisch als je ziet dat er ook iemand mag meedansen die net altijd een tel te laat is.
In ons gesprek nadien met de dansleiding vernemen we dat de kinderen vanaf 6 jaar twee maal één uur per week dansen. De oudere kinderen dansen iets langer.
Het was erg vertederend om de overtuiging die deze kinderen in hun beweging leggen te zien, zowel bij de dansspelen als in de korte choreografie.

Vrijdag 15 juni

Gisteren maakten we in Drjanovo kennis met Stefan Staykov. Stefan is een Bulgaar die in de Provence woont maar nu tijdelijk nabij Veliko Tarnovo voor z'n zieke moeder zorgt. Hij zal vandaag onze chauffeur, tolk en gids zijn bij onze uitstap naar Kotel.
We reizen zo'n 85 km verder richting Varna, recht het Balkan gebergte in waar we prompt getrakteerd worden op een onweer. Zware regenbuien en daarna weer onmiddellijk de zon. Onderweg stoppen we even langs de weg om kersen te kopen die ons plukvers worden aangeboden.
Onze eindbestemming is Kotel, een stad die tijdens de lange Turkse overheersing heel wat welvaart kende als doorgangsplaats op de handelsroute naar Constantinopel. De Turkse invloed op de cultuur is hier dan ook niet weg te denken.
We bezoeken het stadsmuseum waar het eerste handgeschreven exemplaar en het eerste gedrukte boek te zien is over de geschiedenis van Bulgarije in de periode voor de Turkse overheersing. Dankzij deze bronnen heeft Bulgarije haar eigen geschiedenis kunnen achterhalen.
We worden als gast verwelkomd in het instituut Philip Kutev. Hier heeft Ivan natuurlijk ook de hand in gehad en het is een hele eer om dit te kunnen meemaken want dit is geen publieke aangelegenheid. We maken kennis met de leraren van de school en hebben een kort gesprek met de huidige directrice waar-

bij Stefan als tolk onmisbaar is.
De andere gasten zijn de vroegere professoren van de school, een aantal componisten en choreografen, vertegenwoordigers van de universiteiten en afgevaardigden van de stad Kotel en van het ministerie van cultuur.
Het instituut Philip Kutev is een middelbare school die in 1967 is opgericht in het stadscentrum maar gezien het succes van de school al vlug veel te klein bleek. In 1975 werd de bouw van een heel nieuwe school aangevat.

De huidige Philip Kutev school in Kotel

De gebouwen zijn geheel in de bouwstijl van de streek opgetrokken en gebaseerd op de plannen van de vroegere Bulgaarse kloosters. Indrukwekkend: 11 gebouwen rond een grote binnenplaats die intern met elkaar verbonden zijn. Ze bevatten de leslokalen, werkplaatsen, een grote kantine, een theaterzaal en de nodige slaapgelegenheid voor meer dan 200 leerlingen. Dit alles omgeven door de pracht van het groene Balkangebergte.
Dit jaar telt de school 230 leerlingen van 14 tot 18 jaar.
Het Philip Kutev instituut is de eerste secundaire school met specialisatie folklore die in de Balkan regio is opgericht. Intussen is er ook een tweede school in Zuid-Bulgarije nl. in Shiroka Naka.

Elke leerling specialiseert zich in één van de disciplines zang, dans of een instrument (kaval, tambura, gadulka, gaida) bespelen, maar men moet zich ook bekwamen in de andere disciplines. Dus iedere danser kan ook zingen en een instrument bespelen.

Leerlingen uit de Philip Kutev School

Naast deze specialisatie vakken krijgen de leerlingen ook de gewone vakken uit het secundair onderwijs. Ze leren ook zelf instrumenten bouwen en hebben hiervoor de nodige ateliers en materialen ter beschikking.
Dit houdt in dat ze gezien deze gevulde dagtaak van 8 u 's morgens tot 18 u 's avonds intern in de school verblijven. 's Avonds engageren zij zich in het zangkoor, het dansensemble of het orkest waarmee zij ook allerlei optredens verzorgen. Op die manier kan je niet anders dan doordrongen raken van je cultuur.
De leraren trachten hun discipline zo authentiek mogelijk door te geven waarbij zij ook grote aandacht schenken aan de eigen traditie die de jongere meebrengt uit zijn/haar geboortestreek. Bijvoorbeeld een jongere uit Dobroedja zal hierin extra getraind worden vermits hij/zij die basis al van kinds af in zich heeft.

De school neemt, na een ingangsexamen, jongeren aan uit heel Bulgarije en ook Bulgaarse jongeren die in het buitenland verblijven. Zo worden volgend schooljaar ook jongeren uit Banat (Roemenië) toegelaten. In de regio Banat wonen momenteel zo'n 30.000 Bulgaren wiens voorouders gevlucht waren voor de Ottomaanse bezetting en die hun cultuur konden bewaren (o.a. de oud Bulgaarse taal). Sinds de val van Ceaucescu zijn deze entiteiten bekend geraakt en is duidelijk geworden dat zij inmiddels een nieuwe cultuur ontwikkeld hebben onder invloed van hun Hongaarse en Servische buren, minder door de Roemenen zelf. Deze bevolkingsgroep wil nu omgekeerd ook terug meer zicht krijgen op de authentieke Bulgaarse cultuur en deden o.a. vorige herfst hiervoor beroep op Ivan Donkov.
Het ingangsexamen omvat zowel elementen van zang en dans als het bespelen van een instrument en doorzicht hebben in de ritmische structuren. Maar ook beleving en enthousiasme zijn belangrijk om toegelaten te worden. Op onze vraag of dan in hoofdzaak jongeren uit de dansgroepen aangenomen worden wordt ontkennend geantwoord. Iedereen die kan zingen, dansen of spelen en enthousiast is kan voorrang krijgen.
Wat na deze opleiding ?
Op zich kan je alle kanten uit maar ook binnen de universiteiten van Bulgarije heb je toekomst met een folklore opleiding. De universiteit van Plovdiv heeft een eigen faculteit hierin. Maar ook in Sofia, Varna en Bourgas kan je opleidingen volgen. Op die manier wordt folklore uiteraard degelijk bewaard en verspreid onder jongeren en blijft dit wezenlijk deel uitmaken van het Bulgaarse culturele leven.

Eurovisie songfestival 2007

Een voorbeeld van wat jongeren met deze opleiding kunnen bereiken vinden we meteen in het onlangs gehouden Eurovisie Songfestival. De Bulgaarse deelneemster Elitsa Todorova heeft in het instituut Philip Kutev gestudeerd en werkt sinds 2003 samen met de meest getalenteerde drummer Stoyan Yankoulov. (foto op volgende pagina). Zij brachten samen het liedje 'voda' (water) en behaalden in de finale de vijfde plaats. Dit duo plaatst met een eigen muziekstijl en drumtechniek de Bulgaarse cultuur in het spotlicht.
Wie meer hierover wil lezen surft naar www.styoankoulov.com.

In de school wordt ook aandacht besteed aan de kostumering en de leerlingen worden ook aangespoord om binnen hun eigen dorp en familie op zoek te gaan naar authentieke kostuums die nieuwe informatie aan de school kunnen bezorgen. De school koopt ook oude kostuums aan. Er zijn in Bulgarije meerdere gespecialiseerde ateliers die de traditionele kostuums vervaardigen. En we kunnen daarna op de binnenplaats van de school de diversiteit van deze kostuums bewonderen vermits de leerlingen zich nu in groepjes verzamelen en klaar maken voor het jubileumfeest. Het feest begint naar goede Bulgaarse gewoonte veel te laat – geduld is een goede deugd- met de gebruikelijke officiële toespraken in en eindigt met felicitaties van prominente personen in de dans- en culturele wereld.

We krijgen als buitenlandse gasten eveneens de gelegenheid om onze felicitaties over te brengen met een passend geschenk in de vorm van het door ons vertaalde werk van choreograaf Ivan Donkov.

Ons geduld wordt beloond met een prachtvoorstelling met uiteraard life muziek, zang en dans gebracht door alle leerlingen van de school. De eerstejaars komen minder maar ook allen aan bod. In een wervelende show komen muziek, zang en dans uit alle streken van Bulgarije voorbij.
Nooit voorheen hebben we Bulgaarse dansgroepen op z'n klein podium zien dansen maar dit deed geen afbreuk aan hun dynamisme waarbij de dansstijlen zeer expliciet en vol overtuiging gebracht werden. Onze bewondering voor het schouwspel werd nog groter wanneeer we na de voorstelling in

Elitsa Todorava en Stoyan Yankoulov

ons gesprek met de choreograaf Youcho Georgiev vernamen we dat de leerlingen slechts 4 dagen voor het feest de opdracht van hem hadden ontvangen om deze voorstelling zelf te maken waarbij slechts één enkele generale repetitie was voorzien.
Heb je dus ooit de kans om het ensemble Philip Kutev uit Kotel aan het werk te zien, aarzel dan niet.

Zaterdag 16 juni
We merken dat intussen de thermometer steeds hogere temperaturen begint aan te geven en ontvluchten vandaag de stadsdrukte. We trekken naar het buitenhuisje van Ivan en Maria en kunnen de diversiteit van de groententuin bewonderen en ook proeven bij een heerlijke maaltijd waar Ivan en Maria alle tijd voor nemen. Bij deze maaltijd wordt ook de buurman, leraar muziek in Tarnovo en zelf klarinetspeler, uitgenodigd die ons voor de avond wil verrassen met niemand minder dan Ilia Iliov.
Intussen hebben we ook terug gezelschap van Iva, Daniël, Mischo en Emma die bij oom Ivan zijn uitgenodigd.
Iva zal voor de rest van de lange avond alle tolkwerk op zich nemen. Zij vraagt ons wel om speciaal foto's te nemen van Ilia omdat hij een muzikaal talent is en een nationale TV ster omwille van een bekend TV praatprogramma (vergelijkbaar met bij ons 'de laatste show' op de canvas zender).
We verhuizen dus naar de buren waar de echtgenote van Ilia reeds druk doende is met een heerlijke barbecue.

Viering 10 jaar Dansgroep Rahovche

Op het zonnige tuinterras krijgen we van Ilia de vraag om kennis te nemen van zijn nieuwe didactische uitgave (boek en cd) bedoeld als handleiding voor het leren klarinetspelen. We maken afspraak met Iva voor de omzetting van de tekst (uiteraard in het cyrillisch schrift) naar een Engelse vertaling en beloven Ilia dat we zijn werk in Vlaanderen zullen introduceren bij onze kennissen.
Het is een unieke ervaring om in deze groene omgeving van de Balkan, omringd met vrienden, een privé concert te krijgen voorzien van de nodige toebehoren inzake lokale gastronomie en heerlijke wijn. Een avond en nacht die in ons geheugen zal blijven hangen.

Zondag 17 juni

Gezien het late uur vorige nacht slapen we wat langer uit. We trekken tegen de middag naar het toeristische trekpleister Arbanassi om er de evolutie vast te stellen sinds ons vorig bezoek 5 jaar geleden. Er zijn weliswaar strenge bouwreglementeringen voor dit beschermde dorp maar eens je de tuinmuren voorbij bent zit je volop in een toeristisch oord met restaurants, zwembaden en alle drukte die hierbij hoort met af en aanrijdende bussen met toeristen uit andere continenten. Als dit zo verder gaat zal het dorp binnenkort uit z'n voegen barsten.

Maandag 18 juni

Vieringen en festivals…is het toeval of leeft folklore echt nog zo sterk ? Weet dat er in Bulgarije 2 TV stations (Folklore TV en Folk TV) permanent in de ether zijn met exclusief muziek en dansprogramma's van eigen bodem. Als we Ivan mogen geloven leeft het nog zo sterk en het feit is dat heel wat kinderen de weg naar de folklore vinden in hun vrije tijd. Daarvan wil Ivan ons vandaag een voorbeeld tonen.
We zijn uitgenodigd op de viering van 10 jaar "Rahovche", het zang- en dansensemble – bestaande uit drie folkloregroepen- uit de stad Gorna Oryahovitsa op z'n 10 km van Veliko Tarnovo. Rahovche is opgericht in 1997 en wil kinderen de basistechnieken van zang, muziek en dans bijbrengen naast het aanwakkeren van de Bulgaarse spirit.
Ivan Donkov hielp de opstart van de groep en was gedurende de eerste drie jaren hun choreograaf. Nu wordt de groep nog steeds geleid door z'n vriend choreograaf Ivan Ivanov die voor deze gelegenheid verschillende nieuwe choreografieën heeft uitgewerkt.
Negentig kinderen en jongeren geven een anderhalf uur durende voorstelling waarbij drie leeftijdsgroepen elkaar afwisselen.

De jongste kinderen van 5 tot 8 jaar zijn super overtuigend als ze al zingend hun pasjes in een eenvoudige choreografie laten zien. Tropanko, racenitsa, eenvoudige klapritmen. De 30 jonge kinderen, waarvan 14 jongens, zijn verrukkelijk om zien. Bij de oudere jongens en meisjes herkennen we elementen van Dzinovsko, racenitsa, kopanitsa, dansen uit de omgeving van Burgas, enz..

Wat in deze voorstelling erg opvalt is de persoonlijke toets die gegeven worden. Zo worden alle kinderen op een gegeven moment aan het talrijke publiek bij naam voorgesteld, waarbij de ene al enthousiaster als de andere de armen in de lucht steekt.
Midden in de voorstelling dansen 12 jongeren, niet in traditionele kledij, de eerste dans die zij leerden als kleine jongen of meisje 10 jaar geleden. Ze doen dit met een lied dat vertelt hoe ze van moeder nieuwe schoenen, een nieuwe ceintuur, enz… krijgen. Een fijn gebaar van respect, ook al dansen ze nu niet meer. Op het einde van de voorstelling, na alle felicitaties en bedankjes, volgt nog een verrassing. Tien van deze twaalf jongeren brengen, zoals bij een verjaardag hoort, elk een grote taart met brandende kaars op het podium om deze verjaardag te vieren. Alle kinderen verlaten uitbundig en druppelsgewijs het podium, blozend en zwetend in hun kledij met in de hand een bordje met heerlijke taart… dit is een feest echt voor hen !
Dit voorbeeld is werkelijk overtuigend geweest!

Dinsdag 19 juni

De temperatuur blijft stijgen en Ivan is vandaag niet opperbest. We blijven op de hete middaguren in de schaduw en maken hiervan gebruik om rustig wat te lezen. 's Avonds gaan we nog eens terug naar Gorna Oryahovitsa waar het 4 daagse Internationaal Kinderdansfestival van start gaat met deelname van een 3 tal buitenlandse kinderdansgroepen. Daarnaast zullen in de komende dagen ook nog een 10-tal Bulgaarse kinderdansgroepen uit verschillende steden en dorpen afzakken om hun bijdrage te leveren in dit grote buitentheater dat op grote belangstelling kan rekenen (alle voorstellingen zijn gratis toegankelijk).

Woensdag 20 en donderdag 21 juni

Ivan moet naar de arts voor extra medicatie en we besluiten dan ook om het verder rustig aan te doen. We nemen het roer in handen, gaan zelf de voedselinkopen doen in de supermarkt (wat niet zonder slag of stoot verloopt vermits er alleen cyrillisch te lezen valt en iedereen buiten wijzelf vlot Bulgaars spreekt). Maar alles komt netjes in orde en we zorgen voor middag- en avondmaal. We krijgen op woensdagmiddag er ineens nog een gast bij. Daniël, broer van Iva, werkt in de luchthaven van Sofia maar is op doorreis uit Burgas. We hebben tijdens de maaltijd een lang en geanimeerd gesprek over de leefomstandigheden in de steden en op het platteland, de toetreding tot Europa en de voor de deur staande overstap naar de euro, maar ook de problematiek van de corruptie zowel in het overheidsapparaat (regering en parlement) als bij de private ondernemingen.

Zang en dansensemble Rahovche
uit Gorna Oryahovitsa - juni 2007

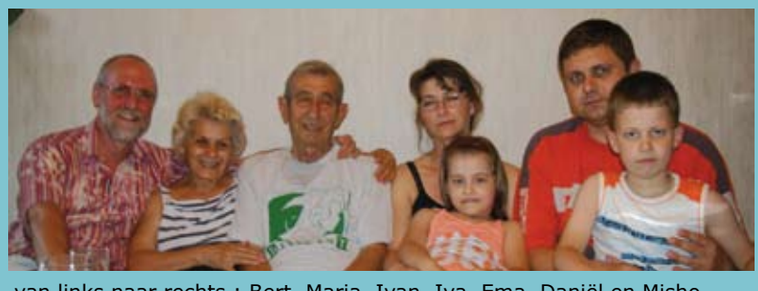

van links naar rechts : Bert, Maria, Ivan, Iva, Ema, Daniël en Misho

Daniël is echter een nuchtere man en doorspekt het hele gesprek met de nodige Bulgaarse humor. Op donderdagavond, wanneer de grootste hitte voorbij is, brengen we een bezoek aan de universiteitsgebouwen van Veliko Tarnovo en kunnen we genieten van de fraaie panorama's op de stad en haar omgeving. We worden nogmaals verteld waar op de Tsarevits heuvel de Boudewijntoren zich bevindt (Boudewijn van Vlaanderen werd hier in 1205 vanop deze toren, na zijn gevangenneming, naar beneden gekieperd in de Jantra rivier).

Vrijdag 22 juni

We trekken er nog even alleen op uit door de stad vermits de keuken vandaag voor Ivan en Maria is voorbehouden. Zij willen ons 's avonds nog eens verwennen op de lokale gastronomie waarbij de inleidende -door Ivan eigen bereidde- rakia niet kan ontbreken. De familie wordt terug vervolledigd met Iva, Daniël en de kinderen en zo zitten we op onze laatste avond terug met 8 rond tafel om stilaan te beseffen dat we afscheid moeten nemen van deze warme familiekring.

Zaterdag 23 juni

De weersvoorspellingen zijn verontrustend en er worden temperaturen tot 42° voorspeld. We zijn tevreden dat we deze warmte niet meer moeten ondergaan. We stappen om 9 u de bus op naar Sofia waar we om 12.30 u opgewacht worden door de medewerkers van het Folklorefestival die ons naar de luchthaven brengen. Ze vinden het jammer als we hen vertellen dat we volgende maand niet opnieuw in Sofia kunnen zijn voor de jubileumviering, misschien een volgende keer dan maar. Met opnieuw de nodige vertragingen landen we rond 19 u in Zaventem en kunnen we zelfs op zaterdag nog vlot met de trein terug naar Diest.

Onze conclusie na deze korte maar boeiende trip. Bulgarije heeft nog een lange weg te gaan om de bevolking betere levensomstandigheden te kunnen bieden omdat de politieke wil blijkt te ontbreken om hiervoor de nodige stappen te zetten. Zoals bij onze vorige bezoeken aan het land merken wij echter dat nog steeds de beleving van de eigen folklore erg belangrijk is voor alle lagen van de bevolking. Het land heeft voor haar integratie binnen Europa veel steun nodig. Maar wij zijn ervan overtuigd dat ook Bulgarije veel te bieden heeft aan Europa door haar voorbeeldfunctie inzake het omgaan met en het koesteren van de eigenheid van de Bulgaarse culturele waarden.

Dowiezjdane !

Hilde Vantilt & Bert Blancquaert

Wil je een exclusieve dansvoorstelling beleven ?

Op donderdag 11 oktober 2007 om 20.15 uur speelt de Bulgarian National School of Dance Art exclusief voor Vlaanderen de voorstelling 'Live Water' in de schouwburg van de Warande in Turnhout.

Live Water is een unieke voorstelling met ongeveer honderd dansers en muzikanten. Zij brengen een traditioneel volksdansfeest naar de Warande met muziek en volksdansen uit de regio's Pirin, Macedonië, Dobrouja, Trace, Mizia en Sofia. Live Water is een begrip in de Bulgaarse mythologie. Het levenswater brengt alles wat het aanraakt terug tot leven.

Tickets kosten 16 euro (groepen vanaf 20 personen betalen 14 euro).Als je jonger bent dan 25 jaar kost een ticket 13 euro.
Tickets bestellen kan bij bert.heilen@turnhout.be
of je belt naar 014 47 21 52.